

Letopisa 5—6 poljudnih knjig za narod; tiskajo se v 4000 iztiskih, a izšlo jih je že 36. Mnoge nasvete dajajo «Matici Srbski» in ne brez potrebe. Srbi imajo razven Matice še dve književni društvi, kateri se bavita posebno z znanstvom: «Srbska kr. akademija» in pa «Srbsko učeno društvo», obe v Belem Gradu. Tu je torej znanstvenega polja dovolj in dovolj prilike in prostora za razprave in znanstvena preiskovanja. Po mojem mnenju naj bi se «Matica Srbska» ozrla v hrvaško, naj bi delala za srednje naobražene ljudi in pa prosti narod s knjigami za narod, ker Srbi nimajo Mohorjevega ali Jeronimskega društva. Bolj, nego drugemu narodu je treba baš Srbom dobro izbranih in vestno pregledanih knjig, ker so srbski knjižarji večkrat jako brezvestni in podajajo občinstvu stvari, katere so bolj v sramoto, kakor v čast srbskemu narodu. Posebno nenravni prevodi, knjižice po pet krajc. rasto tam kakor gobe. Srednje naobraženi narod naj bi čital primerne leposlovne knjižice, katere bi mu podajala Matica. Doslej tega ni bilo. V Letopisu njenem najdeš vse, kar hočeš, tu jezikoslovno razpravo, ondi pesmi, tu zgodovinski spis, ondi povest, tu kak kosček slovstvene zgodovine, ondi igro, ta je izvirnik, ta prevod, — vse vprek. Taka zmes ne ugaja srednje naobraženemu občinstvu. Čemu narod pitati z učenimi, večkrat suhoparnimi razpravami, če je za nje dovolj prostora v omenjenih znanstvenih društvih? Pri nas je drugače, kakor se je že večkrat pisalo in govorilo. Naša Matica nam je vse, in če nje ne bi bilo, kje naj zagleda beli dan učena razprava?

Iz zaklade P. Konjevića (46.809 gld. 24 novč.) so začeli pred sedmimi leti izdajati: «Knjige za narod». To je zlata misel, katera bode s časoma rodila stoteri sad. Prosti srbski narod je žal jako zapuščen, ker nima pravih pastirjev, a tudi razne druge neprilike (Turki, vojске itd.) so mu ovirale napredovanje. Treba previdno ravnati, da se mu priljubi knjiga. Matica izdaje sedaj lepe knjižice, dela pa naj še, da pridejo res med prosti narod, da jih bo narod čital in se z njimi izobraževal. Pisali naj bi te knjige najboljši pisci, saj je zanje ta naloga najlepša. Cena knjigam bodi nizka; narod je siromašen, pa se mu mora knjižica posebno izprva dati skoro brezplačno — saj je denarja dovolj. Rodoljubi pa naj nagovarjajo ljudstvo, da čita.

Želimo slavni «Matici srbski» takega prepoda; njeni uspehi se bodo kmalu videli med tako nadarjenim srbskim narodom.

RUSKO SLOVSTVO.

(Piše V. Bučar.)

Prvi tatarsko-ruski list. Leta 1882. je začel izhajati v Bahčisaraju kot tednik rusko-tatarski list «Perevodčik». To je bil prvi list v tatarski Rusiji. Ako pomislimo, koliko ima vsak list ob svojem začetku težav in sitnostij od vseh strani, potem umevamo, da je ta imel še stokrat več težav od drugih. Urednik se je moral bojevati s tiskarskimi težavami, n. pr. pri stavcih in popravljalcih, tudi si je moral še-le izbrati jedno izmed tatarskih narečij, katero bi

umevali vsi Tatarji. Kavkaški Tatar namreč ne razumeva popolnoma Krimskega, a ta zopet ne Kazanskega ali Povolškega Tatarja, — da ne govorim o stanovalcih srednje Azije. Ne gledé na vse te težave je vstrajal Izmail-Aga-Hasprinski pri začetem delu, in tako je obhajal «Perevodčik» lani desetletnico. Začel je le s posameznimi naročniki, kateri so se branja šele učili; sedaj pa jih ima dosti tudi izven meje ogromnega ruskega cesarstva. Med temi je mnogo Tatarov; med turškimi naročniki je tudi ime sultana Stambulskega. Namen tega lista je, da razširja med Tatarji ruski jezik. «Učis, Tatarin, po ruski» — to je geslo Perevodčikovo.

Knjižarstvo na Ruskem l. 1891. — Nekoliko podatkov o tem zajemamo iz brošure L. N. Pavlenkova: «Knjižnoe delo i periodičeski izdaniia v Rossiji v 1891. godu.» — Predlanskim je bilo tiskanih (brez Finske) v Rusiji 9.053 del v 29. milj. izvodih. Največji del napisan je v ruščini, 6.588 knj. v 23 milj. izvodih, v drugih jezikih samo 2.465 knj. v 5 milj. izvodih. Od leta 1890. se je pomnožilo knjižarstvo za 415 knjig v 4 milj. izvodih. Izmed neruskih jezikov je na prvem mestu poljski (840), potem nemški (393), hebrejski (380), litavski (219). — Po vsebini se zvrščujejo knjige po tej-le vrsti: duhovsko-bogoslovske knjige (789 v 3.9 milj. izvodih), od katerih je velika tretjina samo na novo pretiskana. Na drugem mestu so repertorji ali knjige za iskanje (624 del v 4 milj. izvodih). V tem delu je največ koledarjev (okoli 3 milj.), od katerih se posamezni tiskajo v 500 — 800 tisoč izvodih. — Leposlovnih knjig je izdanih 590 (v več ko 2 in pol milj. izvodih). Leta 1891. je prenehala pisateljska pravica za dela Lermontova; odtodi se razlaga, da se je istega leta izdalo Lermontovih del v 92 izdanih v 1.180.300 izvodih (1887 ob petdesetletnici smrti Puškina je izšlo njegovih del 163 izdaj v 1.481.375 izvodih). Razven tega je izšla 8. izdaja L. N. Tolstega in 13. zvezek njegovih del, v katerem sta tudi «Kreutzerjeva sonata» in «Plody prosveščeniia»; 3. izdaja Turgenjeva (12 tisoč izvodov) itd. — Na četrtem mestu so šolske knjige (574 v 4 milj. izvodih), dalje zdravniške (476 del v 520.000 izvodih); računi in poročila raznih društev (291 spisov v 111.000 izvodih), dramatična dela (272 del v 118.000 izvodih), zgodovinske knjige (254 del v 187.000 izvodih), pravdoznanska dela (224 v 290.000 izvodih). Jako dobro se obdeluje slovstvo za ljudstvo (221 knjig v 1.7 milj. izvodih). Prirodnoznanstvo ima 194 knjig, matematika 45, statistika 176, jezikoslovje 94, zgodovina slovstvena 71, zvezdoznanstvo in vremenoslovje 59, financija 79, gospodarsko slovstvo 188, vojaštvo 139, tehnika 157, slovstvo za deco 181 novih knjig, natisnjenih v 1.3 milj. izvodih.

Vse knjige so tiskali v 154 ruskih mestih. Obseg se je sicer od leta 1890. razširil, a vse to je še malo, če pomislimo, da ima Rusija (brez Finske) 1.281 mest. Največ se tiska v Petrogradu (3.193), v Moskvi (1.848), v Varšavi (1.091 knjig). V Varšavi izide največ neruskih knjig. Dosti se tiska tudi v Kijevu (328), Kazanu (302), Rigi (297), Odesi (265), Tiflisu (255).

